

Blog “Opinie & Debat” nr. 45

De Brexit en de Energiedialoog van minister Kamp

Donderdag, 30 juni 2016

Geschreven door Albert Koers

Pleidooi voor een minister van Duurzaamheid

Wat heeft dat met elkaar te maken: de Brexit en de Energiedialoog van minister Kamp over de verduurzaming van de Nederlandse energiehuishouding? Dat er een relatie is tussen die twee zo verschillende onderwerpen, kwam bij mij op toen ik onlangs de website van de Energiedialoog (www.mijnenergie2050.nl) doorzocht op wat er te vinden zou zijn over de toekomst van windenergie. Uitkomst: heel weinig en wat er te vinden is komt van de bekende spelers. De NWEA ontvouwt de eigen toekomstvisie (uiteraard voor meer windenergie), Natuur & Milieu (even uiteraard ook voor meer) en de onvermijdelijke duurzame Brabander, Henk Daalder (ook pro windenergie, maar dan door en voor burgers). Hier en daar in documenten of verslagen over andere onderwerpen nog een korte verwijzing naar windenergie, maar dit is het wel. Nee, ook nog niets van de NLVOW, maar dit verhaaltje ga ik uploaden. Horen we er ook weer bij.

Wat - los van windenergie - opvalt op de website dat de meeste input geleverd wordt door bedrijven of andere organisaties die zich professioneel bezig houden met duurzame energie. Relatief heel weinig reacties van individuele burgers. Omdat de Energiedialoog afloopt op 1 juli en het beeld in die paar dagen niet meer zal veranderen, durf ik de conclusie aan dat het niet gelukt is om de “gewone” man of vrouw te betrekken bij de Energiedialoog. Nee, dat is geen verwijt aan het adres van het ministerie van EZ want EZ gaf burgers alle kans om mee te doen. Bovendien: ook wij als NLVOW hebben ervaren hoe moeilijk het is burgers te betrekken bij de Energiedialoog. Wij hadden twee bijeenkomsten gepland met een (in onze ogen) boeiend programma, we hebben meerdere keren onze (uitgebreide) mailinglijsten ingezet om mensen tot deelname te bewegen, de Vereniging Eigen Huis heeft de bijeenkomsten onder de aandacht gebracht van haar leden - en dan geven zich uiteindelijk 30 mensen op! Waarop we met pijn in het hart besloten de bijeenkomsten af te blazen.

En wij ons de vraag stellen wat we anders en beter hadden kunnen doen. Zoals ook EZ zich misschien afvraagt hoe ze burgers wel bij de Energiedialoog hadden kunnen betrekken.

Ooit schreef ik dat de grootste weeffout in het overheidsbeleid inzake de energietransitie gelegen is in het feit dat we dit beleid in handen hebben gelegd van de minister van Economische Zaken want daarmee staat vast dat de blik van de overheid zich richt op het bedrijfsleven en niet op de burgers. EZ was en is nu eenmaal het ministerie van en voor het bedrijfsleven: dat zit in het DNA van het ministerie. Daar is ook niets mis mee: Nederland heeft een ministerie nodig dat opkomt voor het Nederlandse bedrijfsleven. Maar als het om de energietransitie en, ruimer, de verduurzaming gaat, dan volstaat een focus op het bedrijfsleven niet. Is dat zelfs een fatale verenging van het blikveld. EZ kan het niet helpen dat het de energietransitie en de verduurzaming dominant ziet vanuit een financieel-economisch perspectief en dat het de oplossing zoekt bij het bedrijfsleven en de vrije markt - als gezegd: dat is een kwestie van DNA. Maar gevolg is wel dat de sociaal-maatschappelijke kant geen, en in elk geval onvoldoende, aandacht krijgt. En gevolg daarvan is dat burgers buiten het blikveld vallen of enkel gezien worden als dwarsliggers op de marsroute van het bedrijfsleven naar een duurzame toekomst. Overdreven? Lees het Energieakkoord eens door op wat er gezegd wordt over het belang van draagvlak bij burgers voor windenergie en zet dat af tegen de daden van de minister van EZ en dan is er maar één conclusie mogelijk: EZ doet er alles aan om het Energieakkoord uit te voeren als het om het bedrijfsleven gaat, maar doet niets als het om burgers gaat.

En dat weet die burger inmiddels drommels goed en dus is het wantrouwen richting EZ bij heel veel burgers zo groot dat ze geen zin hebben om mee te doen aan een door EZ georganiseerde Energiedialoog. Dat is althans wat wij te horen kregen. Naast waardering voor ons initiatief om die twee bijeenkomsten te organiseren, kregen we ook te horen dat we met de vijand heulen! En werd ons gevraagd waarom we meededen aan die Energiedialoog die immers maar één doel kan hebben: nog meer windenergie doordrukken tegen de zin van de bevolking.

Je kunt het niet-meedoen van burgers aan de Energiedialoog proberen te verklaren door te wijzen op de wel heel korte duur van het proces. Een periode van drie maanden (7 april tot 1 juli) is zo kort dat alleen ingewerkte en deskundige organisaties kunnen meedoen. En veel te kort om burgers te betrekken, bij te praten en om hen dan om een mening te vragen. Vast en zeker een factor, maar er is volgens mij meer aan de hand - en daarin ligt de relatie met de Brexit. Maakte de Brexit de breuklijnen zichtbaar tussen de "gewone" man of vrouw en de politiek-bestuurlijke elite en tussen het plattelandsbevolking en de stedelingen, zo maakt het niet-meedoen van de "gewone" man aan de Energiedialoog zichtbaar dat precies diezelfde breuklijnen zich voordoen in ons land, zeker als het om windenergie gaat. Bij de uitbouw daarvan voelen steeds meer plattelanders zich gepakt door de stedelijke elite die een groot voorstander is van windenergie, maar die nooit de nadelen ervaart. En zien steeds meer mensen het overheidsbeleid als een samenspanning van overheid en bedrijfsleven die elkaar de bal toespelen en de burger de rekening presenteren. En voor de ter zake kundige: dat is precies wat SDE+ en ODE doen! De ODE regeling haalt geld op bij particuliere huishoudens en de SDE+ regeling distribueert dat geld over het bedrijfsleven.

Als we zo doorgaan, wordt de energietransitie en verduurzaming in het algemeen een splijtzwam in de samenleving. Verlies voor de energietransitie, verlies voor verduurzaming en verlies voor de samenleving. Dan gebeurt er in dit land op grote schaal - en vooral op het platteland - wat er nu gebeurt in de Drentse Veenkoloniën: meer sociale tegenstellingen en minder sociale cohesie. Zie de serie artikelen in Trouw over de sociale effecten van de plannen voor windparken in dat gebied. *Quod erat demonstrandum*, zou ik zeggen. Breidt wat daar gebeurt uit tot heel Nederland - nee, tot alle plattelandsgebieden - en we hebben echt een probleem met elkaar en dus met de grootste uitdaging van deze en komende generaties: de energietransitie en verduurzaming.

Het moet dus anders, maar hoe? Ook ik weet het antwoord niet, maar één ding is voor mij glashelder, althans als ik me beperk tot het overheidsbeleid inzake de energietransitie en de verduurzaming. Zo lang het op- en aanpakken van die twee zo cruciale opgaves gezien worden als een zaak van het bedrijfsleven en van de markt, even zo lang blijft de burger aan de zijlijn staan, haakt hij of zij af of - erger - wordt zijn of haar wantrouwen jegens de overheid alleen maar groter. Ik weet dat het ministerie van EZ bezig is zich meer te richten op burgers, maar DNA blijft DNA en je kunt een beer wel leren dansen (althans vroeger toen dat nog mocht), maar een beer blijft een beer. En – nog maar een open deur - wantrouwen komt te paard en gaat te voet. En dus vrees ik dat het hervormingsproces waar EZ nu oprecht mee bezig is in de categorie "too little and too late" terecht zal komen.

Daarom bepleit de NLVOW dat er bij het volgende regeerakkoord een streep wordt gezet onder het verleden door het benoemen van een speciale minister voor Duurzaamheid. Als icoon dat we het anders gaan doen! Die boodschap is cruciaal, maar even cruciaal is dat de nieuwe minister en zijn ministerie de energietransitie en verduurzaming benaderen vanuit een wezenlijk ander en breder perspectief dan dat van EZ tot nu toe. Naast het financieel-economische aspect staat dan het sociaal-maatschappelijke aspect, gelijkwaardig en onderling verbonden. En naast de rol van het bedrijfsleven staan de rol en betrokkenheid van burgers, ook gelijkwaardig en onderling verbonden. Beter om pas wat later die 14 procent van 2020 of die 16 procent van 2023 te halen als dat de ruimte geeft om de inwoners van dit land aan boord te krijgen. Maar dan moet de overheid ze wel eerst zien staan!

We moeten op zoek naar een nieuw sociaal contract tussen overheid en burger om de energietransitie en verduurzaming van de grond te krijgen: dát zou wat ons betreft de opdracht moeten zijn van die nieuwe minister van Duurzaamheid. En een conclusie en aanbeveling van de Energiedialoog.